

Persoonlijkheidsstoornissen

PAUL VAN DER HEIJDEN
MIRIAM VAN VESSEM

Inhoud

1. Wat is een persoonlijkheidsstoornis?
2. Hoe vaak komt het voor?
3. Hoe stellen we een persoonlijkheidsstoornis vast?
4. Wat zijn belangrijke aandachtspunten bij de diagnose?
5. Wat zijn mogelijke oorzaken?

Persoonlijkheidsstoornis

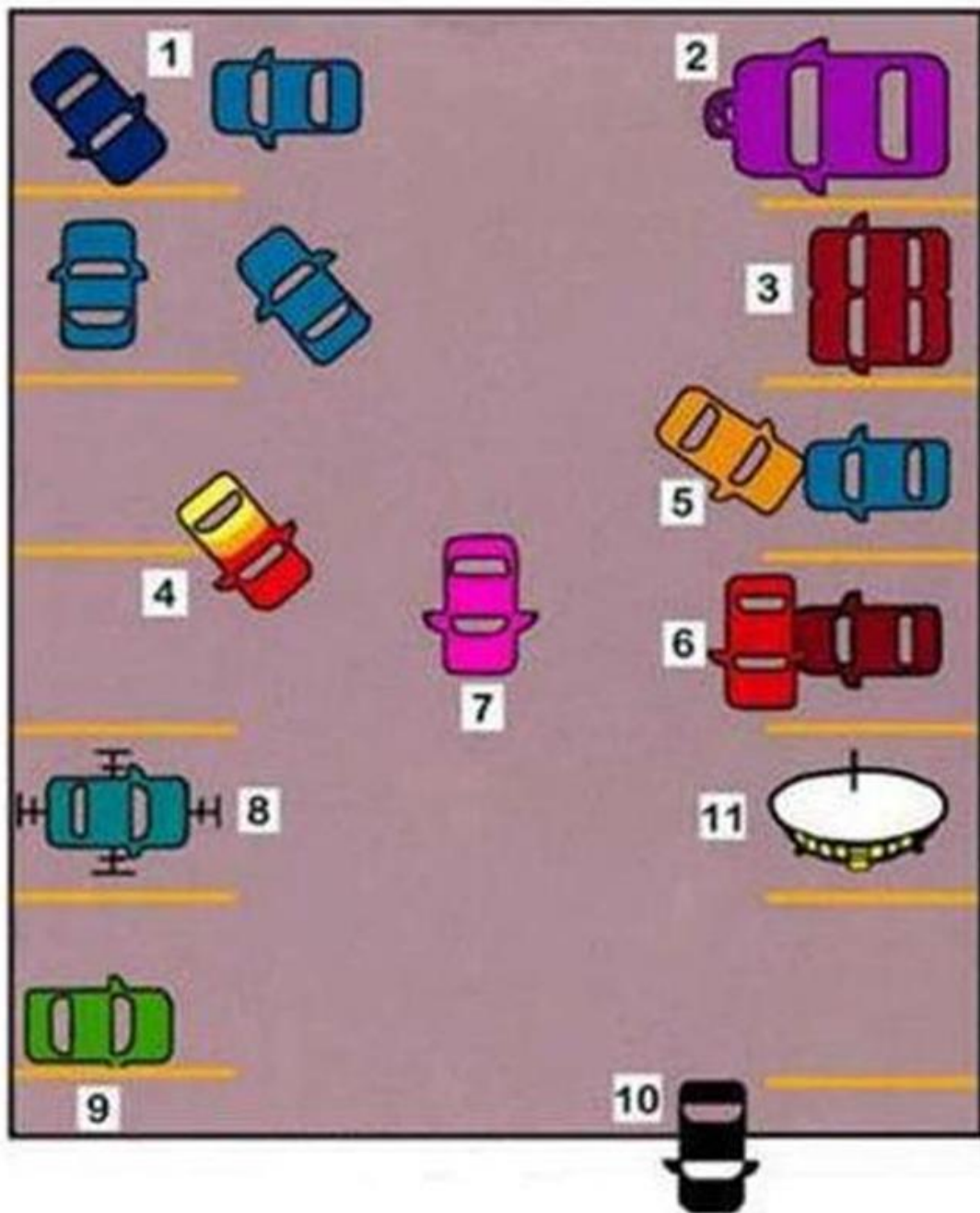
- A. Een duurzaam patroon van innerlijke ervaringen en gedragingen dat duidelijk afwijkt van wat binnen de cultuur van de betrokkene wordt verwacht. Dit patroon komt op twee (of meer) van de volgende terreinen tot uiting:
 1. Cognities (manieren van waarnemen en interpreteren van zichzelf, anderen en gebeurtenissen)
 2. Affectiviteit (de variëteit, intensiteit, labiliteit en adequaatheid van de emotionele reacties)
 3. Interpersoonlijk functioneren
 4. Impulsheersing

Persoonlijkheidsstoornis

- B. Het duurzame patroon is inflexibel en komt tot uiting in een breed scala van persoonlijke en sociale situaties
- C. Het duurzame patroon veroorzaakt in klinisch significante mate lijdensdruk of beperkingen in het sociale en beroepsmatige functioneren of in het functioneren op andere belangrijke terreinen
- D. Het patroon is stabiel en van lange duur, en het begin ervan kan worden herleid tot op zijn laatst de adolescentie of de jongvolwassen leeftijd
- E. Het duurzame patroon kan niet beter worden verklaard als een uiting of gevolg van een andere psychische stoornis
- F. Het duurzame patroon kan niet worden toegeschreven aan de directe fysiologische effecten van een middel of aan een somatische aandoening

Persoonlijkheidsstoornissen

Cluster A (verward):	paranoïde
	schizoïde
	schizotypische
Cluster B (instabiel):	antisociale
	borderline
	histrionisch
	narcistische
Cluster C (angstig):	vermijdende
	afhankelijke
	dwangmatige



1. Paranoïde
2. Narcistische
3. Afhankelijke
4. Passief-Agressieve
5. Borderline
6. Antisociaal
7. Histrionisch
8. Dwangmatig
9. Vermijdend
10. Schizoid
11. Schizotypisch

Zelfverzekerd _____ narcistisch
Veranderlijk _____ borderline
Levendig, dramatisch _____ histrionisch
Avontuurlijk _____ antisociaal
Plichtsgetrouw _____ dwangmatig
Sensitief _____ ontwijkend
Dienend, toegewijd _____ afhankelijk
Waakzaam _____ paranoïde
Eigenaardig, excentriek _____ schizotypisch
Perfectionistisch _____ dwangmatig

Categorie	Bevolking (%)	GGZ (%)
paranoïde	1.6	5.7
schizoïde	0.7	1.4
schizotypisch	0.7	1.0
antisociaal	2.6	4.4
borderline	1.5	14.3
histrionisch	1.8	9.4
narcistische	0.1	4.6
vermijdende	1.4	14.7
afhankelijke	.08	8.9
dwangmatig	2.0	11.0
Minimaal één	13.1	49.0

Belang van diagnostiek

1. 10 - 15 % van de bevolking
2. Negatieve invloed op ontwikkeling
3. Slecht herstel, grotere kans op terugval en langdurige problemen
4. Risicovol gedrag
5. Grote kans op suïcide
6. Kostbaar voor de maatschappij

Aandachtspunten bij diagnostiek

1. Persoonlijkheid en psychische stoornissen
2. Omgevingsfactoren
3. Instabiliteit
4. Normale ontwikkeling
5. Problemen met DSM-5

Problemen met DSM-5

1. Comorbiditeit
2. Verschillen binnen categorieën
3. Willekeurige drempels
4. Alles of niets
5. Onvoldoende aandacht voor gevoelens, verlangens, sterke kanten
6. Geen ontwikkelingsperspectief
7. Culturele invloeden
8. Clinici gebruiken het niet altijd goed

Gevaren van onzorgvuldige diagnostiek

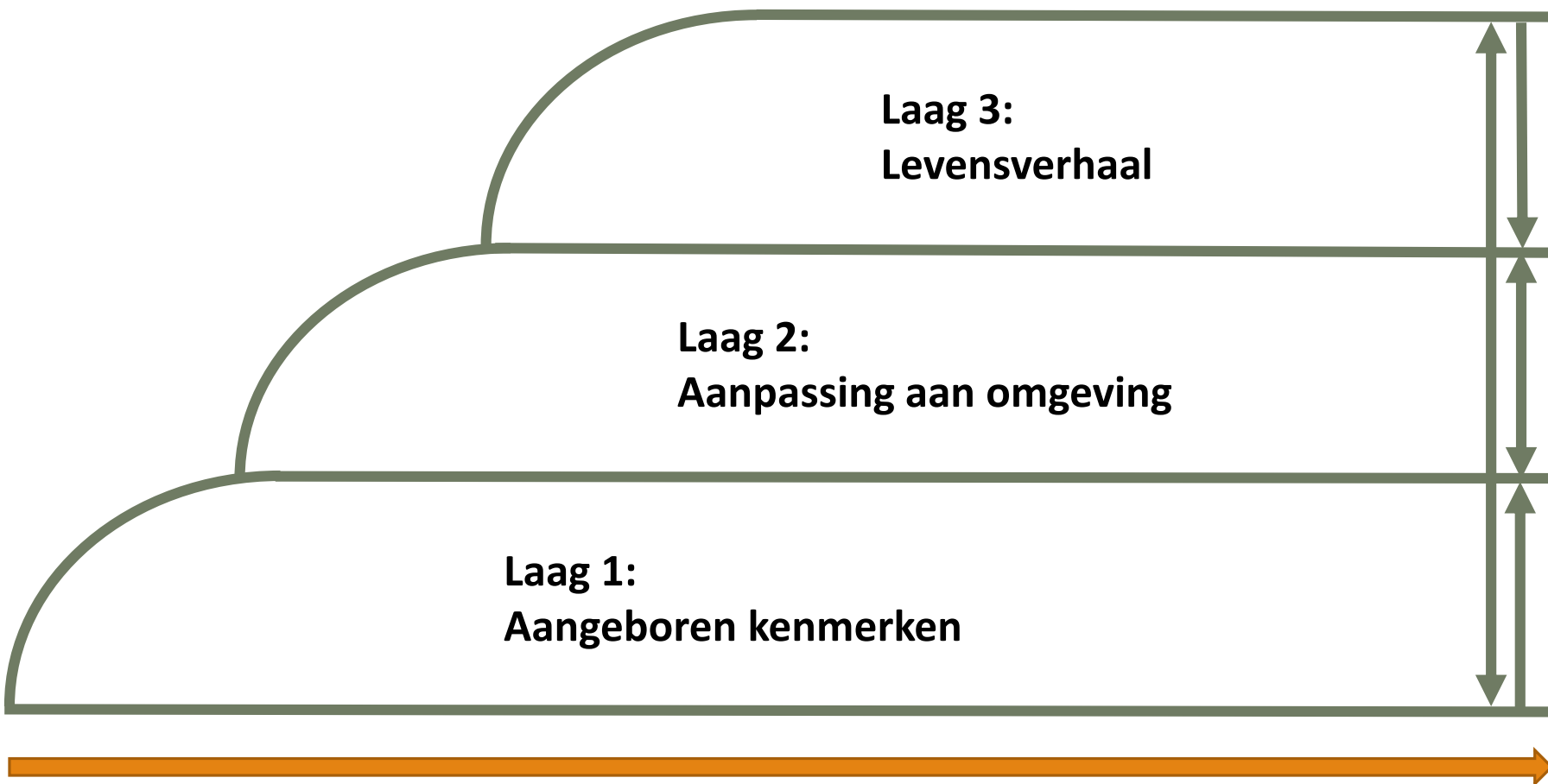
1. Stigmatisering
2. Iatrogene schade
3. Beperkt toekomstperspectief

Mogelijke oorzaken

Biogenetische factoren (aanleg, temperament)

Sociale factoren (sociaal-culturele omstandigheden)

Psychologische factoren (ontwikkeling; soms duidelijke trauma's of moeilijke gezinsomstandigheden; onvoldoende veiligheid, aandacht, begrenzing of begeleiding, soms geen duidelijke aanwijsbare redenen)



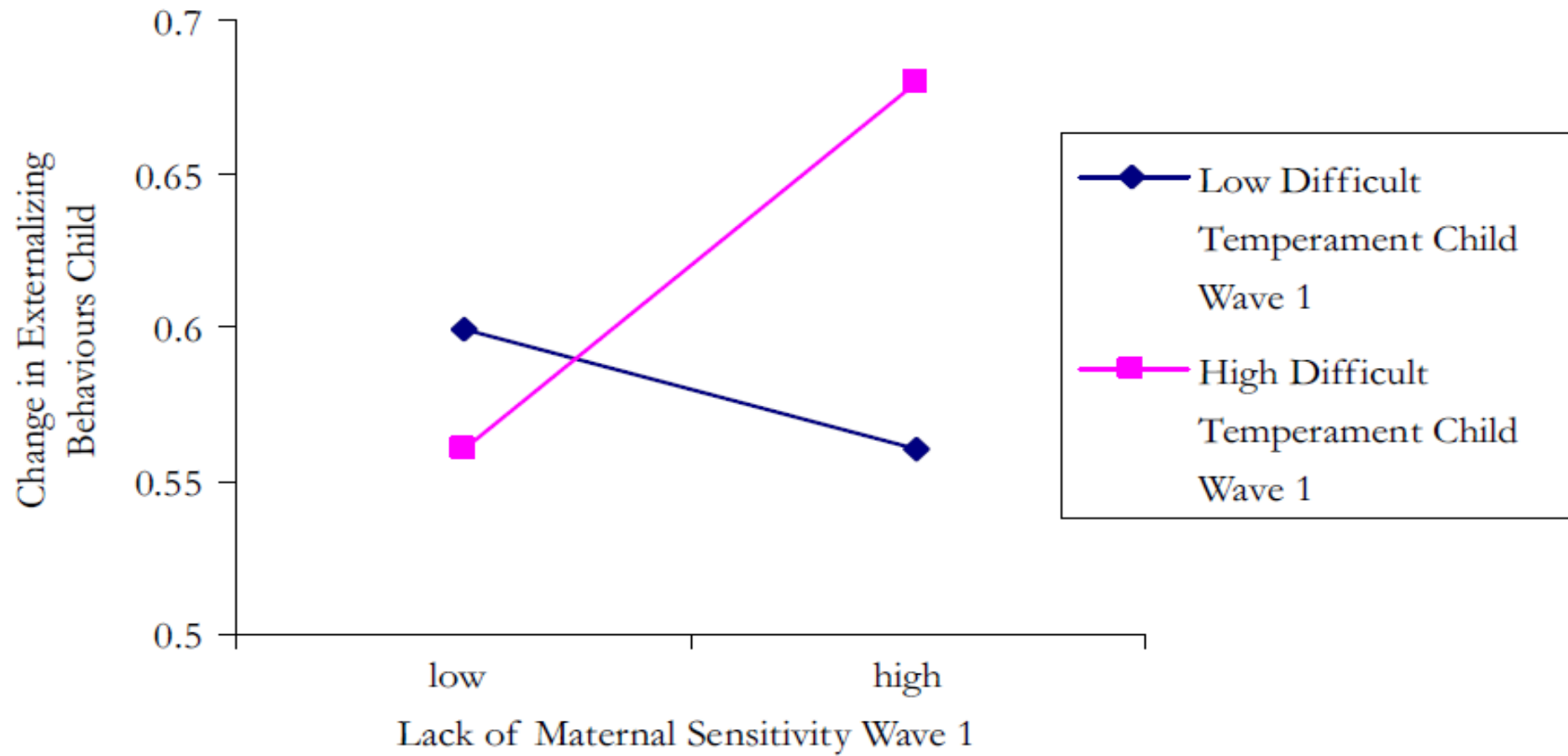
Persoon - omgeving interacties

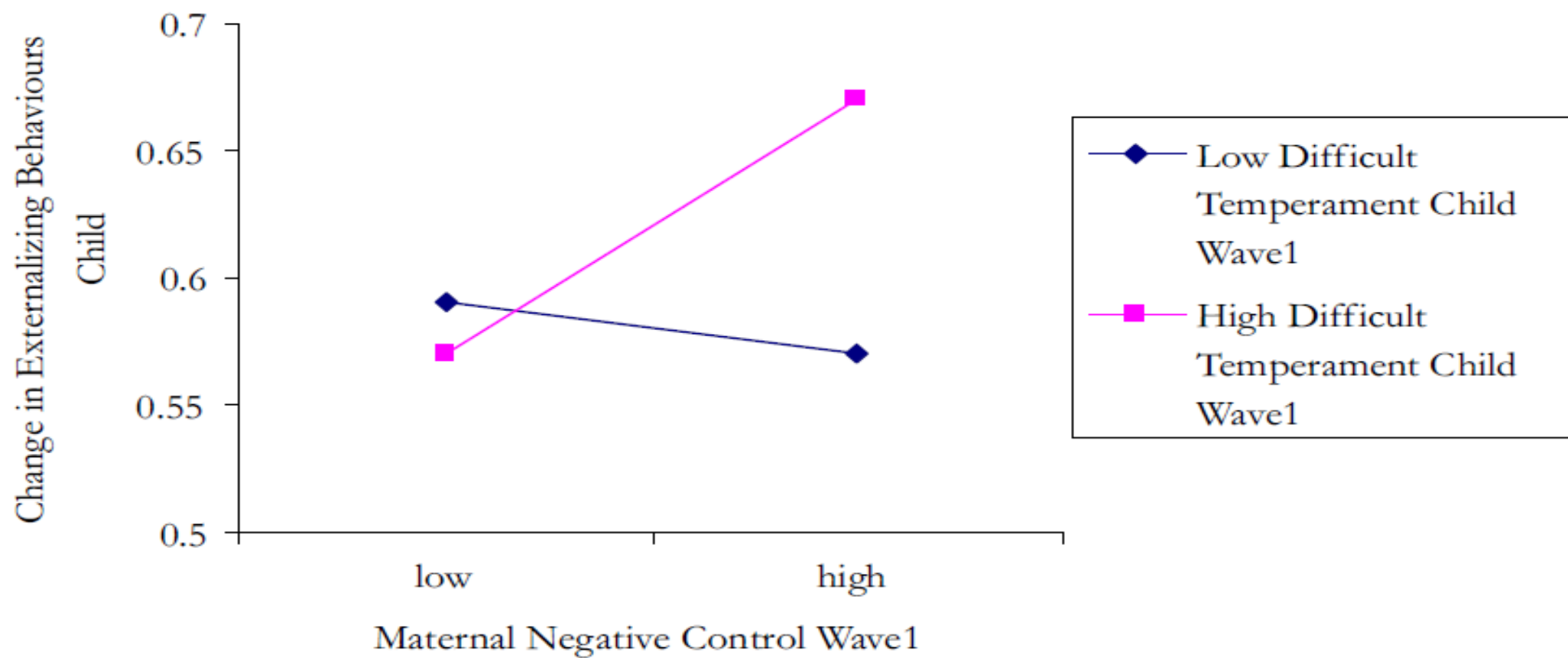
Temperament kan een negatieve spiraal in werking zetten, waardoor in interactie met omgeving een negatieve uitkomst ontstaat

Hoofdeffecten van omgeving: een bepaald soort opvoeding, ondersteuning leidt tot een bepaalde uitkomst

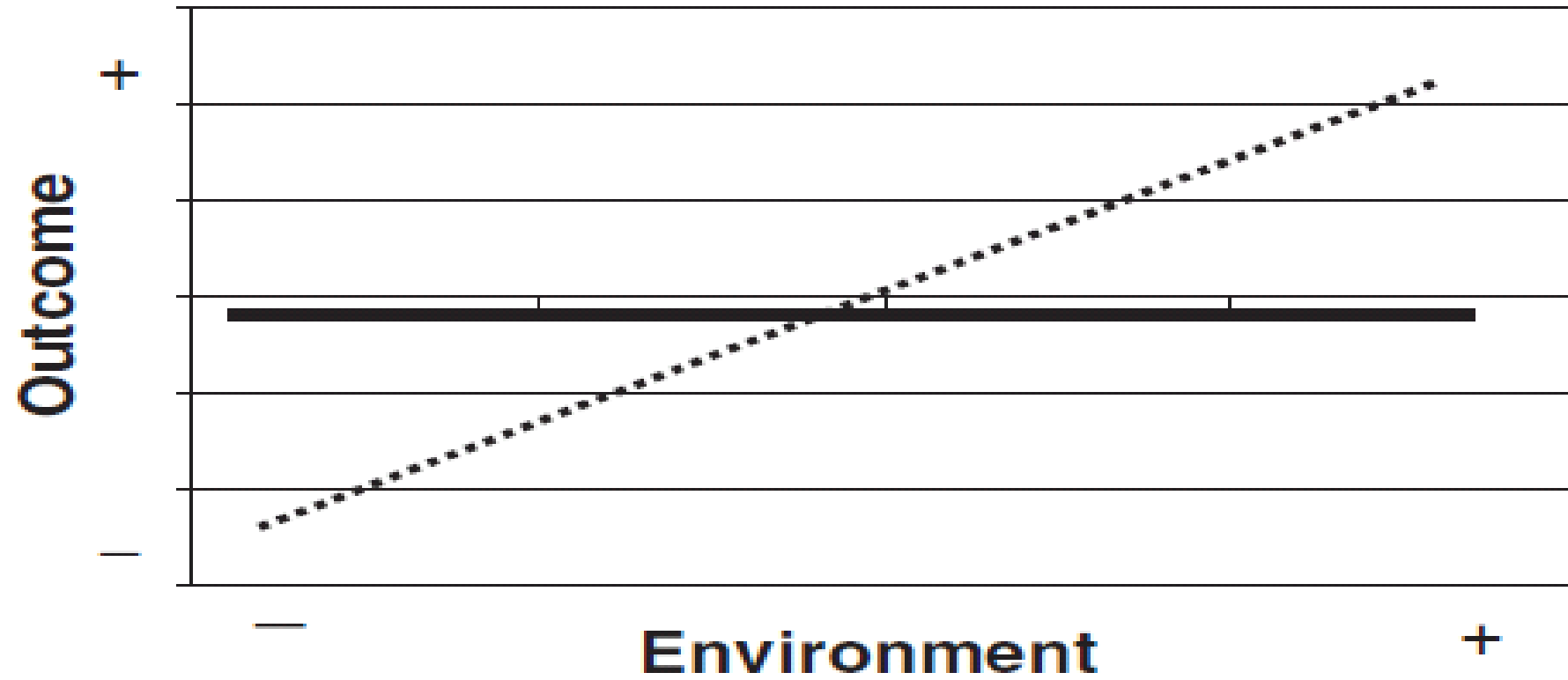
Modererende effecten: een bepaalde combinatie van persoonlijkheid, temperament met een bepaalde ondersteuning leidt tot een bepaald soort outcome







a. Differential susceptibility







?

?

?

Heb je ?

vragen !

?

?

?